

**INTERCEPTAREA ȘI ÎNREGISTRAREA CONVORBIRILOR TELEFONICE
ȘI CONTROLUL ȘI CENZURA CORESPONDENȚEI SCRISE:
RESPECTARE SAU IGNORARE A EXIGENȚELOR CEDO ÎN MATERIA
DREPTULUI LA VIAȚĂ PRIVATĂ ȘI DE FAMILIE?**

Sergiu PETRIȘOR*

***Rezumat:** Într-o lume cu un ritm de dezvoltare din ce în ce mai alert, marcată de tehnici avansate de comunicare la distanță cât și de fenomene de criminalitate complexe și organizate, este esențial să putem delimita o graniță între dreptul cetățeanului "de a fi lăsat în pace" și dreptul statului de a interveni în viața privată și de familie a acestuia, atunci când acest lucru este necesar în vederea stângerii de probe și fondării unei acuzații penale.*

Pe cale de consecință, prezenta lucrare își propune să analizeze pe de o parte, respectul pe care statul trebuie să îl datoreze vieții private a cetățeanului (în cazul prezentei analize, a corespondenței acestuia, în sens larg), și pe de altă parte în ce condiții poate statul să acționeze pentru salvagardarea intereselor și siguranței publice.

Summary: Wiretapping, control and censorship of the written correspondence. Are the demands of the European Court of Human Rights, regarding the right for private and family life respected? In a world with an overall growth rate becoming more alert, marked not only by advanced and remote communication possibilities but also by a complex and organized crime phenomena, it is essential to define a boundary between the citizen's right "to be left in peace" and the state's right to intervene in the private and family life of its citizens, whenever this is necessary to gather a foundation of evidence for a criminal charge.

Consequently, this paper aims to examine on the one hand, the right to respect for private and family life a state must grant its citizens (for this analysis, the correspondence issue), and on the other hand, in what conditions a state can take actions in order to safeguard its interests and the public security and safety.

Cuvine cheie: CEDO; ECHR; dreptul la viață privată și de familie; interceptări; înregistrări; convorbiri telefonice; corespondență; cenzură; supraveghere secretă; siguranța națională.

Keywords: CEDO; ECHR; right to respect of private and family life; wiretaps; recordings; telephone conversations; correspondence; censorship; secret surveillance, national safety.

I. INTRODUCERE

1. Dreptul la viață privată este esențial într-o societate modernă și democratică, drept ce semnifică poate în cea mai bună măsură, *respectul pe care statele îl datorează cetățeanului și intimitatea de care acesta trebuie să se bucure nestingherit*. Ca atare, prezenta lucrare are ca și scop analiza pragmatică a *compliancei legislative române cu exigențele Curții Europene a Drepturilor Omului de la Strasbourg*¹ în materia corespondenței și deci, a articolului 8² care reprezintă sediul materiei.

Pentru aceasta, lucrarea se va realiza prin următoarele mijloace:

A. Din perspectiva *formei* – lucrarea va fi divizată în două capitole mari și anume:

- a. Interceptările și înregistrările convorbirilor telefonice;
- b. Controlul și cenzura corespondenței scrise.

B. Din perspectiva *conținutului și a analizei efective* – voi trata pe larg la începutul fiecărui capitol una sau câteva hotărâri cruciale ale Curții urmând apoi a trece la analiza compliancei acestora cu legislația și jurisprudența internă. Am considerat că această structură este cea mai potrivită pentru a verifica în ce măsură drepturile cetățenilor sunt respectate de către statul român, care s-a obligat în mod voluntar prin ratificarea Convenției la garantarea acestora.

2. **Corespondența** presupune în esență *orice fel de comunicare între două sau mai multe persoane, realizată cu dorința de a rămâne privată*. Dorința persoanelor ce corespundează, de a "privatiza" corespondența, e primordială în analiza intimității. Rațiunea protecției constă în secretul sau intimitatea acesteia. Ca atare, în ton cu principiul *efectului util* dezvoltat de Curte³, secretul corespondenței trebuie asigurat indiferent de modalitatea concretă de realizare a acestuia. Desigur, trebuie avut în vedere că o *corespondență va fi protejată doar în măsura în care manifestarea acesteia nu se realizează benevol în public*⁴. Violarea corespondenței intervine cu titlu exemplificativ în materia interceptărilor convorbirilor telefonice⁵, a corespondenței poștale sau electronice⁶ cât și a discuțiilor private. *Aceste violări sunt cu atât mai accentuate cu cât mai recent Curtea sancționează chiar și arhivarea surselor de corespondență și nu corespondența în sine*⁷.

Secretul corespondenței este unul dintre drepturile ce intră în conținutul "dreptului la viață privată" și în cazul dreptului român este consacrat separat în cadrul art. 28 din Constituție. Acesta edictează că: "Secretul scrisorilor, al telegramelor, al altor trimiteri poștale, al convorbirilor telefonice și al celorlalte mijloace legale de comunicare este inviolabil." Consider că, tratarea acestui drept separat relevă importanța mijlocului de comunicare la distanță, care astăzi pare a fi indispensabil într-o societate a secolului XXI⁸.

”Democrația este ”enigma” – ce trebuie rezolvată – a oricărui regim politic iar drepturile și libertățile sunt placa turnantă a oricărei democrații.”

II. INTERCEPTAREA ȘI ÎNREGISTRAREA CONVORBIRILOR TELEFONICE

1. Introducere

În principiu, interceptările și înregistrările convorbirilor sau a comunicațiilor reprezintă un procedeu probator în urma căruia organul de urmărire penală urmărește obținerea de probe în vederea fondării acuzației penale, trimiterea în judecată și condamnarea acuzatului¹⁰. De vreme ce acest procedeu probator este pe cât de utilizat pe atât de controversat, o analiză temeinică se impune. Aceasta datorită numeroaselor acte normative în vigoare, care guvernează interceptările¹¹ și care în bună măsură sunt neclare și contradictorii.

2. Viziunea Curții

În primul rând Curtea consideră că în cadrul corespondenței trebuie să fie înglobate și convorbirile telefonice¹²; fapt logic deoarece ConvEDO protejează ”corespondența” persoanei indiferent de modalitatea concretă de realizare. În fond, nu se protejează niște aparate ce facilitează comunicarea, ci intimitatea acesteia. Curtea mai precizează că o convorbire telefonică nu își pierde caracterul privat doar prin simplul motiv că prin conținutul conversației s-ar putea viza interese publice și ca atare privatizarea convorbirii nu s-ar mai justifica¹³. Într-adevăr, dreptul la intimitate¹⁴ nu e absolut și suportă limitări, iar acestea sunt prevăzute expres în alin. 2 al articolului 8. Cu toate acestea, în lipsa unor justificări solide ce respectă atât exigențele unei legi conforme cu art. 7 din Convenție, cât și a unui motiv temeinic din cele expuse în alin. 2 art.8 și proporțional cu necesitatea situației, ingerința statelor nu se poate admite. În același sens, s-a exprimat și Curtea în hot. Malone c. UK¹⁵, afirmând că statele au dreptul de a interveni în dreptul la intimitate în măsura în care există o lege suficient de clară ce e aptă să stea ca și temei legal pentru o intervenție în intimitatea conversației¹⁶. Doar astfel poate sta o normă la adăpost de aplicări arbitrare și imprevizibile, posibilitatea de a recurge la măsuri secrete de supraveghere nejustificate fiind astfel diminuată. Accesibilitatea și claritatea normei oferă cetățeanului posibilitatea să prevadă aplicarea legii¹⁷. Consider raționamentul Curții logic, atâta vreme cât Convenția trebuie aplicată ca un garant al unor drepturi concrete și reale, nu teoretice sau iluzorii. Curtea a expus în două hotărâri (hot.

Kruslin și Huvig) ambele împotriva Franței reluându-le și în alta împotriva Spaniei¹⁸, ce exigențe trebuie îndeplinite de o lege pentru a fi conformă cu Convenția. Dintre acestea, merită amintite: *definirea categoriilor de persoane susceptibile de interceptări, natura infracțiunilor ce pot impune acest lucru, condițiile în care se dispun interceptările, limitele temporale dispuse pentru interceptare sau circumstanțele de păstrare sau ștergere a înregistrărilor*. O altă cauză care merită menționată¹⁹ este cea în care reclamanta s-a plâns Curții de faptul că angajatorul acesteia a monitorizat convorbirile telefonice și corespondența electronică pe care ea le-a realizat de la servicii pentru a vedea în ce măsură își realizează atribuțiile. Reclamanta a considerat că acest tratament constituie o ingerință în viața ei privată și nu se poate justifica. Curtea a considerat că existența unui control din partea angajatorului în privința justificării convorbirilor telefonice sau a corespondenței electronice, adică a monitorizării folosirii acestor mijloace la locul de muncă, poate fi justificată într-o societate democratică doar în anumite situații și doar pentru atingerea unui scop legitim. Curtea a condamnat Regatul Unit în această speță pentru încălcarea art. 8. *Consider totuși că unele precizări trebuie făcute. Astfel, condamnarea unui stat pentru o eventuală nesocotire a art. 8 și din partea unei persoane juridice se poate impune în contextul obligațiilor pozitive²⁰ pe care un stat trebuie să le aducă la îndeplinire. Consider de asemenea că, aceste măsuri intruzive s-ar putea justifica doar în cazul unui consimțământ valabil și a priori al persoanei care renunță la privilegiul intimității*. În fond, dreptul la intimitate este un drept disponibil, ca atare cel protejat poate renunța la acesta. Două hotărâri CEDO merită o analiză aprofundată.

A. Hotărârea Dumitru Popescu contra României (Nr. 2)²¹

În fapt, reclamantul a fost condamnat la 14 ani de închisoare pentru săvârșirea unei infracțiuni de contrabandă cu țigări și asociere pentru săvârșirea de infracțiuni. În cadrul procesului reclamantului, convorbirile telefonice au fost interceptate și înregistrate iar conform argumentelor prezentate de reclamant, acestea s-au dispus fără a se ține cont de exigențele în materie. *Aceasta deoarece, la momentul interceptării și înregistrării convorbirilor, acestea au fost efectuate de către Serviciul Român de Informații în urma autorizației sau mandatului emis de către procuror*. În acest caz, măsura era dispusă discreționar de către un organ care conform Curții nu e imparțial (procurorul)²² și efectuată de un altul cu atât mai "imparțial" (SRI). Problema de fond a speței este că toate aceste măsuri au fost dispuse pe baza legii siguranței naționale, lege emisă în anul 1991, care prevedea că în cazurile care vizează siguranța națională²³, aceste autorizații sunt emise prin mandat, de către procuror.

Considerațiile Curții. Curtea observă că deși există o lege specială care guvernează materia siguranței naționale în cazul căreia, statelor li se recunoaște o marjă și mai mare de jonglare și imixtiune în dreptul la viață privată²⁴, legea română nu oferă nicio garanție împotriva arbitrariului. Aceasta deoarece, analizând cele trei hotărâri amintite mai sus (Amann c. Elveției, Kruslin c. Franța și Valenzuela Contreras c. Spania), se observă că *nu se edictează concret în ce cazuri se poate impune reglementarea specială. Ea conferă posibilitatea interceptării pe o perioadă nedefinită și nu oferă niciun remediu sau o cale de atac reală împotriva interceptării.* De asemenea, nu se specifică în ce condiții și câtă vreme se puteau ține datele respective și nici dacă se putea obține ștergerea sau distrugerea lor, după caz. Deși, CEDO reține ca fiind regretabilă respingerea excepției de neconstituționalitate formulată de reclamant în cadrul dosarului său național, aceasta nu se consideră în măsură să analizeze erorile de drept efectuate de organele statului român. *Cu toate acestea, ea menționează obligativitatea aplicării directe a Convenției și a hotărârilor Curții.* Curtea, de asemenea, reține inaplicabilitatea art. 6 pe care reclamantul înțelege să-l invoce. Aceasta deoarece pe baza precedentelor în fața Curții, materia probelor ține în esență de dreptul statului de a se autoregla iar în principiu, o hotărâre bazată și pe probe ilegale nu e incompatibilă cu un proces echitabil²⁵.

Deși înțeleg rațiunea Curții de a nu interveni în reglementările interne ale statelor, o consider ușor greșită. Curtea înțelege să nu intervină în materia probelor - în sensul că nu impune ce probe și în ce condiții trebuie administrate sau nu - lăsând statelor o marjă largă de apreciere. Cu toate acestea, odată recunoscut efectul acestora, *o administrare echitabilă este necesară pentru a putea vorbi de un proces echitabil. Cum altfel se poate vorbi de echitabilitate dacă însăși rațiunea unei hotărâri judecătorești este fundamentată sau se poate fundamenta pe ceva viciat?! Pe baza obligațiilor pozitive, statelor ar trebui să li se impună o corectă aplicare a probelor iar probele obținute ilegal să nu poată fi în concret folosite în proces. Pentru a conchide, Curtea reține totuși că art. 8 a fost violat datorită unei legi lipsite de previzibilitate. Aș mai reține faptul că legea siguranței naționale este inaplicabilă întrucât în concret, contrabanda de țigări din speță nu e de măsură a afecta siguranța națională.*

Concluzia Curții: încălcarea art. 8 prin faptul că legea care permite interceptarea convorbirilor telefonice pe baza mandatului emis de un procuror nu conține suficiente garanții împotriva arbitrariului puterii executive.

B. Hotărârea Lambert contra Franței²⁶

În fapt, reclamantul, s-a plâns în fața Curții că printr-o decizie a Curții de Casație Franceze (CCF), i s-a refuzat posibilitatea de a pune în discuție interceptările convorbirilor pe care acesta le-a efectuat. Interceptările au fost efectuate de către organele de

anchetă în cadrul urmăririi penale a acestuia și ele nu s-au mai pus în discuție în fața CCF, ultima instanță care s-a pronunțat în această cauză. Motivul a fost că *aceste convorbiri nu s-au efectuat de pe linia telefonică aparținând reclamantului, ci a unei terțe persoane*²⁷.

Considerațiile Curții. Curtea a afirmat și cu ocazia hotărârilor ce vizează art. 6 că în materia probelor statele au o marjă foarte largă de apreciere și că nu e în măsură să se pronunțe asupra dreptului intern al statelor, chiar dacă pentru lămurirea cauzelor Curtea compară textele legale naționale cu cele ale Convenției tocmai pentru a vedea în ce măsură sunt compliante cu exigențele acesteia din urmă²⁸. Oricum, Curtea a considerat că mergând pe raționamentul CCF, care a exclus de facto analiza pe fond a reclamantului, s-a exclus analiza legalității măsurii interceptării convorbirilor. *Ori, o instanță națională este exact organismul imparțial care ar trebui să analizeze aceste ingerințe – adică să verifice justetea și legalitatea interceptărilor.*

În al doilea rând, Curtea a considerat că raționamentul instanței franceze este eronat deoarece, în aceste cazuri, persoana se vede văduvită tocmai de protecția de care ar trebui să se bucure. Reitez exemplul meu de sus prin care consideram că *ceea ce se protejează este intimitatea sau secretul discuției și nu un aparat*. Pe identitate de rațiune, trebuie protejată viața privată și nu doar linia proprie a unei persoane. Dacă lucrurile ar trebui văzute în conformitate cu decizia Curții de Casație Franceze, un număr nedefinit de persoane s-ar vedea private de dreptul la intimitate. În fond, e evident că multe convorbiri fie se realizează de la alte linii decât cele proprii, fie o persoană nu beneficiază de o linie telefonică proprie. Pe cale de consecință, cum s-ar putea vedea protejate aceste persoane? Raționamentul Curții de Casație a fost evident eronat și CEDO a sancționat statul francez în hotărârea emisă sub aspectul dreptului la viață privată.

Concluzia hotărârii Curții:

1. *Curtea consideră că intimitatea trebuie respectată raportându-ne la persoana protejată pentru ca dreptul la viață privată să nu fie golit de substanță.*

2. *O instanță trebuie să fie în măsură să verifice legalitatea unei măsuri pentru existența unui control eficace. Dacă o instanță nu e în măsură să impună o asemenea verificare, cine altcineva să o impună într-un stat de drept?! Cred că în această materie trebuie doar să amintesc de afacerea Vasilescu împotriva României²⁹ sau chiar afacerea Dumitru Popescu analizată mai sus pentru a îmi demonstra punctul de vedere.*

Aș mai adauga că, dispozițiile interne trebuie să fie compatibile cu ConvEDO nu doar din punct de vedere material, ci și formal sau procedural.

3. Legislație internă

Hotărârile CEDO amintite mai sus au o importanță deosebită în analiza legislației noastre deoarece cred că se mulează perfect pe problemele existente. Voi aborda analiza incidenței domeniului interceptărilor pe patru paliere: 1. În afara oricărui cadru procesual; 2. În cadrul actelor premergătoare; 3. În cadrul urmării penale și 4. În cadrul unor situații speciale, *urmând să relev atunci, când și în ce condiții această măsură e aplicabilă.*

Înainte de aceasta, doresc să reamintesc că textul art. 28 din Constituție consacră dreptul la "secretul corespondenței" și inviolabilitatea acestuia. Considerând că structura dreptului la intimitate este asemănător cu o piramidă, având la bază drepturi de la care se poate deroga în condiții mai ușoare iar în vârf drepturi, de la care se poate deroga în condiții excepționale, *dreptul la inviolabilitatea corespondenței trebuie să fie poziționat în vârful piramidei de protecție. Organele unui stat trebuie să apeleze la această metodă în cazuri excepționale, temeinic justificate și ca o ultima ratio.*

A. Disponerea interceptării în afara oricărui cadru procesual – ca o măsură generală

Consider că în lumina art. 91¹ din codul de procedură penală³⁰, interceptarea și înregistrarea convorbirilor telefonice sau a comunicărilor efectuate prin orice mijloc nu pot fi dispuse în afara unui cadru procesual, adică în afara unei urmări penale³¹. *Curtea a arătat că pentru o ingerință în secretul corespondenței e nevoie de un temei legal.* Ca atare, o ascultare în afara unui cadru procesual, dispusă discreționar de către organele puterii executive, fără niciun temei și fără un *control măcar a posteriori* al unui organism imparțial, este inacceptabilă³². Deși, legea română conferă unor organe speciale (serviciile secrete, în special SRI) posibilitatea de a culege date pentru realizarea siguranței naționale, ele o pot face doar în măsura în care aceste culegeri sunt compatibile cu legea, adică cu codul de procedură penală la care se face trimitere atât în legea 14/1992³³ cât și în legea 51/1991³⁴ cu modificările ulterioare.

B. Interceptările ca acte premergătoare³⁵ a unei urmări penale

Pe identitate de rațiune, prevederile codului de procedură penală specifică faptul că trebuie să existe o urmărire penală începută. *Ca atare, interceptarea telefoanelor în etapa actelor premergătoare nu poate fi acceptată. Mi se pare normal acest lucru din moment ce aceste acte nu au un cadru procesual bine definit, iar*

*persoana ascultată nu are nicio calitate sau niciun fel de garanții procesuale. Nu e nici învinuit nici inculpat, ca atare, în lipsa unei acuzații în materie penală*³⁶ aceste măsuri speciale nu ar putea fi impuse. În acest sens se exprimă și Curtea Constituțională, care reține în deciza nr. 962 din 2009³⁷ următoarele: "Având un caracter sui-generis sustras hegemoniei garanțiilor impuse de faza propriu-zisă de urmărire penală, este unanim acceptat faptul că în cadrul investigațiilor prealabile nu pot fi luate măsuri procesuale ori administrate probe care presupun existența certă a unei urmăriri penale începute. (...) Dispozițiile legale criticate nu permit, așa cum în mod eronat susține autorul excepției, administrarea mijloacelor de probă în afara procesului penal, adică în faza actelor premergătoare. Dacă ar fi așa, în mod evident o astfel de instrumentare poate fi cenzurată în fața instanțelor de judecată."

O mențiune merită făcută deoarece de multe ori în practică se fac confuzii. *E normal ca instanța să poată aprecia întreg materialul probator atât sub aspectul legalității cât și al temeiniciei, în virtutea plenitudinii de jurisdicție de care se bucură. Cu toate acestea, există o diferență notabilă între analiza obținerii (în mod legal sau nu) și analiza de conținut a unei probei. Între aceste două lucruri nu se poate pune semnul egal. Sigur, toate probleme fie ele legale sau ilegale trec prin filtrul de analiză a unui judecător, deoarece doar el se poate pronunța cu privire la acest aspect. Dar în timp ce ilegalitatea probei trebuie sancționată obligatoriu cu excluderea ei a priori din proces, orice analiză de conținut a acesteia nemaifiind permisă, o probă obținută în mod legal trebuie pusă în discuție și analizată tocmai din perspectiva conținutului. Dacă ea se va dovedi pertinentă și utilă va putea sta la baza unei condamnări.*

C. Interceptările din cadrul urmăririi penale

Dacă în cazul actelor premergătoare situația părea puțin mai simplă, putem observa unele probleme în cazul urmăririi penale. Aceasta deoarece, codul de procedură penală prevede mai atent posibilitatea impunerii acestei măsuri speciale, pe când atât legea siguranței naționale, cât și cea de organizare și funcționare a SRI-ului conțin dispoziții contrare, sau cel puțin susceptibile de a crea confuzii. *Astfel, art. 91¹ din codul de procedură penală impune autorizarea motivată a interceptărilor din partea judecătorului, în vreme ce art. 13 din legea siguranței naționale, care e totuși o lege specială, prevede că în cazurile ce au legătura cu acest domeniu, interceptările și înregistrările se pot efectua cu autorizarea procurorului doar.* Analizând toate hotărârile CEDO amintite în această secțiune, cu precădere hot. Klass c. Germaniei, pot considera justificat ca un stat să prevadă o diferență între sistemul său de apărare națională și instrucția penală. Cu toate acestea, nu pot să fiu de acord cu aplicarea diferențiată în cazul legislației noastre, deoarece cred că ea se datorează unei erori legislative. *Dacă*

reglementările ar fi suficient de clare și ar conține suficiente garanții împotriva aplicărilor arbitrare, o diferențiere s-ar putea impune, dar în lipsa acestora nu. Ceea ce doresc să evidențiez e că sunt de acord de principiu ca în cazul siguranței naționale, interceptările să se dispună cu celeritate și într-o procedură simplificată. Chiar și așa, tot numai judecătorul este unicul garant împotriva ingerințelor arbitrare și ca atare doar el trebuie să aibă puterea de a dispune o asemenea măsură, nu procurorul sau un serviciu secret. În fond, procurorul nu este altceva decât avocatul statului. Apelarea la interceptări trebuie să se facă ca o *ultima ratio* în materia adunării de informații căci statul are multe alte posibilități prin care nu se creează o leziune atât de semnificativă persoanei supravegheate (folosirea de investigatori sub acoperire sau de informatori ș.a.³⁸). Aceste măsuri pot fi dispuse și de procuror pentru că au un caracter mai puțin intruziv.

4. Analiză aprofundată

A. Problema diferitelor reglementări legislative – Analiză

Precum am observat, doctrina e împărțită. Într-un articol de specialitate³⁹ autorul motivează existența acestei diferențe pe faptul că legea siguranței naționale e o lege specială și aceasta trebuie să se impună cu precădere asupra reglementărilor generale, adică asupra codului de procedură penală, în virtutea principiului *lex specialis derogat legi generali*. Pe aceeași idee a mers și Curtea Constituțională⁴⁰. Cu toate acestea, în decizia amintită, *reprezentantul puterii executiv – Guvernul României – susține că prin legile amintite se aduce atingere nivelului minim de protecție întrucât nu există un control al unui judecător!* Guvernul mai menționează că se încalcă nu numai dreptul la apărare și deci, art. 6 din ConvEDO, cât și art. 8 prin neclaritatea normelor. Curtea reține ideea conform căreia legea specială derogă de la cea generală și pe cale de consecință respinge excepția pe următorul temei: *"Justificarea diferenței de reglementare a mijloacelor de obținere a probelor rezidă în obiectul special al Legii nr.51/1991 și nu încalcă în niciun fel prevederile Constituției. (...) Probele administrate - indiferent de procedura legală urmată - vor fi evaluate uniform de instanța de judecată, cu respectarea contradictorialității și a tuturor celorlalte garanții prevăzute de Codul de procedură penală. Faptul că o probă a fost obținută de organul de urmărire penală în condițiile prevăzute de legea nr.51/1991 nu îl împiedică pe judecător să constate, când este cazul, că această probă este neconcludentă întrucât nu corespunde realității sau nu face dovada faptului ori a împrejurării în legătură cu care a fost administrată. Nu există o ierarhie a probelor în funcție de procedura legală după care au fost administrate, astfel că judecătorul are obligația să examineze și să aprecieze toate probele cu aceeași măsură și după aceleași criterii."*

În acest sens, critic interpretarea Curții Constituționale care face o eroare gravă. De asemenea, Curtea pune semnul egal între concludență și legalitate sau ilegalitate și neconcludență. De aceea, pentru a nu fi repetitiv, fac apel la discuția de mai sus referitoare la probe (pct. B parag.2).

În poziția SRI cu privire la aceeași situație ⁴¹, se menționează de asemenea că reglementarea siguranței naționale este o prevedere specială și poate deroga de la codul de procedură penală deoarece nu se urmărește instrucția penală și aceasta e diferită de siguranța națională sub lupa prevederilor art. 53 alin.(1) din Constituție. Îngrijorător este argumentul potrivit căruia, judecătorul nu deține certificate de securitate și deci nu are dreptul să analizeze asemenea interceptări, întrucât în conformitate cu Legea nr.182/2002 punerea la dispoziție a acestor informații ar constitui o încălcare a cadrului normativ existent ⁴²! Nu cred că cei de la SRI s-au gândit pe identitate de rațiune dacă procurorul are cumva astfel de certificate de securitate de vreme ce acesta are dreptul - conform art. 91³ alin. (2) CPP - să certifice interceptări ce conțin și secrete de stat! Și totuși, în vizunea celor de la SRI, judecătorul nu trebuie să aibă dreptul de a le analiza. O logică într-adevăr ireproșabilă!

Consider această viziune una reminescentă a unui stat totalitar. Mă întreb din nou dacă judecătorul nu se poate bucura de plenitudine de jurisdicție și de un control, chiar și *a posteriori*, a oricărei măsuri impuse asupra unei persoane, cine trebuie să se bucure de aceasta?! Dacă judecătorul nu are dreptul de a analiza un mijloc de probă, cine, în ce condiții și pe ce teme se va edicta hotărârea judecătorească?!

"Faptul că unele cauze nu sunt accesibile publicului larg nu înseamnă că ele sunt "secrete" și față de judecătorii care le judecă." – Fundația pentru o Societate Deschisă.

Mai trebuie menționat că în *actuala reglementare* (art. 91² CPP) se prevede expres că interceptările și înregistrările se vor efectua *de către procuror* (după prealabila autorizație din partea judecătorului) *sau de către organul de urmărire penală*, dacă se dispune asta de către procuror. Ori, dacă ne uităm la art. 13 din legea 14/1992, vedem că aceasta edictează că *"organele SRI nu pot efectua acte de cercetare penală"*. *Ca atare, cum se poate considera o interceptare efectuată de SRI o probă în procesul penal din moment ce legea (14/1992) exclude expres SRI-ul din sfera organelor de cercetare penală. Codul de procedură edictează clar că doar organul de urmărire penală și procurorul pot proceda personal la aceste măsuri.*

Chiar dacă aceste situații impun o îngreunare a posibilității interceptărilor în cazurile ce vizează siguranța națională, statul nu poate invoca proasta organizare judiciară ca un argument în favoarea sa. Disfuncționalitatea sistemului nu poate fi pusă pe umerii cetățeanului și nimeni nu-și poate invoca propria culpă pentru a fi exonerat de răspundere!

Aș mai menționa că, prin legea de combatere a terorismului ⁴³ adoptată în 2004 se impune în art. 20 că acele cazuri prevăzute de art. 13 din legea siguranței naționale constituie temei legal pentru a cere procurorului autorizarea respectivelor măsuri. *Cu toate acestea, în alin.(4) – (10) ale art. 21 ale legi terorismului, se impune controlul a posteriori a Președintelui Înaltei Curți de Casație și Justiție pentru activitățile de supraveghere menționate.* Ca atare nu pot decât să mă întreb de ce această procedură nu își poate găsi aplicare pentru restul cazurilor ce vizează amenințări la adresa siguranței naționale?

B. Concluzie

Consider sofistă discuția despre neaplicarea exigențelor codului de procedură penală asupra textelor legii sau legilor speciale în materie. Dacă ne uităm peste acesta observăm că *toate legile speciale fac referire la "aplicarea corespunzătoare" a codului de procedură penală în materie, adică a art. 91¹-91³. Pe cale de consecință nu pot decât să observ că, art. 13 din legea siguranței naționale ⁴⁴, art. 8 ⁴⁵ și 10 ⁴⁶ din legea de organizare și funcționare SRI, precum și articolele referitoare la interceptarea telefoanelor din legea de organizare DIICOT ⁴⁷ și DNA ⁴⁸ sunt toate "norme procedurale de referire" ⁴⁹. Ca atare, modificarea codului de procedură modifică automat și fără alte formalități normele de referire.* Precum menționa autorul sus citat, *"normele de referire sunt indispensabile în activitatea de legiferare, pe această cale evitându-se reluarea inutilă a unor dispoziții în diverse texte din cuprinsul aceleiași legi"*. Consider și eu că rolul referirilor din aceste legi speciale este de a uniformiza procedurile în materie, cât și de a evita redundanța legislativă. Consecințele juridice ale normelor de referire ar fi trebuit recunoscute de către Curtea Constituțională în decizia supusă analizei.

Pe de altă parte, legea siguranței naționale, cât și legea SRI au fost adoptate în 1991 respectiv 1992. O analiză evolutivă relevă faptul că în vremea aceea procurorul era într-adevăr în măsură să aplice toate aceste măsuri procesuale, chiar și arestarea preventivă, neexistând pe atunci ideea de "judecător" ca unic garant al drepturilor procesuale precedate de judecarea efectivă. Odată cu modificările legislative din anii 2003 și 2006, acest lucru s-a schimbat și doar judecătorul le poate impune ⁵⁰.

În argumentarea ideii mele țin să menționez că art. X din legea 281/2003 de modificare a codului de procedură afirmă: "ori de câte ori alte legi prevăd dispoziții referitoare la dispunerea de către procuror... a interceptărilor și înregistrărilor convorbirilor, a perchezițiilor (...) se aplică în mod corespunzător, dispozițiile prevăzute în art. I din prezenta lege", adică ceea ce a devenit 91¹-91³ CPP. Cred că acest text arată dorința legiuitorului de unificare a textelor în materie și subliniază că normele

din legile speciale sunt de fapt norme de referire. Cred de altfel alături de autorii sus citați, că prin apariția legii din 2003, dispozițiile contrare ce permiteau procurorului să aprobe interceptarea au fost de facto abrogate tacit⁵¹.

5. Situații sau probleme speciale

A. Situația din dreptul român – Impunerea măsurii în cadrul "urmăririi penale"

O altă problemă reiese din interpretarea articolului 91¹ din cod. Dacă am stabilit că mijloacele de probă utilizabile în cadrul unui proces penal trebuie obținute cu respectarea legii, deci cu autorizarea motivată a judecătorului în orice situație doar în cadrul urmăririi penale, se pune problema ce înțelege legea prin aceasta. Lege ne spune că judecătorul autorizează motivat măsura la "*cererea procurorului care efectuează sau supraveghează urmărirea penală*". Nu se specifică dacă urmărirea penală trebuie începută in personam sau in rem⁵². Chiar dacă nu pare la prima vedere o diferență notabilă, consider că din perspectiva celui interceptat și înregistrat acestea există.

Fără a încerca să demontez necesitatea interceptărilor și să le fac inutile ca modalitate de obținere a unor mijloace de probă, consider că se impun câteva precizări:

A.1 În cazul urmăririi penale *in personam*⁵³, nu sunt probleme. Măsura se dispune doar în cadrul urmăririi penale de către un judecător, față de cel "acuzat"⁵⁴ în prealabil, deci ingerința e justificată.

A.2 În cazul urmăririi penale *in rem* se pot isca discuții din perspectiva *echitabilității* față de cei interceptați.

Astfel ne putem imagina, cu titlu de exemplu, că s-a săvârșit o infracțiune dintre cele prevăzute la art. 91¹ CPP care permit interceptarea telefoanelor și în speță nu există încă suspecți. Organele abilitate, aplicând art. 221 și 228 CPP încep urmărirea penală in rem. Între timp, se obțin date suficiente și se dezvoltă un cerc de 5 suspecți. Ținând cont că există o urmărire penală începută, se dispune interceptarea telefoanelor asupra tuturor celor 5 suspecți. Problema e în acest caz că cei 5 sunt oarecum puși sub acuzare⁵⁵, deși aceasta nu ajunge să fie cunoscută de ei. *În acest caz, suspecții se află într-o stare procesuală intermediară și obscură, între actele premergătoare* (căci nu au fost oficial puși sub acuzare, deci nu au drepturi și obligații, deși li se impun măsuri procesuale specifice urmăririi penale) *și urmărirea penală* (față de ei nu s-a dispus urmărirea penală, ci doar cu privire la faptă). Deși conform codului de procedură, cadrul procesual este cel corect pentru interceptări (UP), *față de cel interceptat* nu există nicio diferență între această situație și cea din actele

premergătoare. Cum codul nu menționează expres că cei interceptați trebuie să fie învinuiți, ci doar să existe o urmărire penală în curs de desfășurare această situație este totuși acoperită.

Fără să demontăm utilitatea acestui procedeu, fiind evident că cel ce se știe acuzat va fi mult mai precaut și se va cenzura, cred cu tărie că legiuitorul are obligația să edicteze norme clare și concise, pe înțelesul cetățeanului de rând. Mă întreb oare câți cetățeni fără studii juridice ar putea ști în ce context pot sau nu să fie interceptați și ce drepturi au. De vreme ce însuși Curtea Constituțională a fost chemată să opineze în legătură cu acest aspect, este lesne de anticipat răspunsul. Atâta vreme cât norme esențiale de procedură sunt neclare vor exista probleme din perspectiva exigențelor generale ale art. 7 din Convenție ⁵⁶.

B. Disponerea măsurii vizavi de o persoană are implicații pentru toți interlocutorii

Este fără doar și poate că dacă se dispune interceptarea vizavi de o persoană X, alte persoane pot fi vătămate prin această măsură – este vorba despre interlocutorii acesteia (Y). E o consecință logică a interceptării. E indiscutabil că o persoană nu discută singură la telefon și ca atare această situație e întâlnită mereu. Dacă organele ar avea obligația să nu asculte decât ceea ce vorbește X nu s-ar intercepta nimic și anchetele proactive ar fi lipsite de substanță. *Consider ingerința față de interlocutori ca o consecință naturală a interceptării din punct de vedere al dreptului la viață privată, dar din perspectiva probatorie, situația cred că se schimbă.* Legea conține oricum dispoziții confuze. Art. 91¹ alin.(9) impune ca autorizarea să cuprindă persoana asupra căreia se dispune interceptarea, în timp ce art. 91² alin.(5) edictează că interceptările se pot folosi și în altă cauză dacă sunt concludente și utile. În exemplul de sus, Y nu e vizat direct de măsură. Dacă acesta totuși dă în vileag informații incriminatorii, ele vor putea fi folosite ulterior în procesul penal. Aceste informații pot fi considerate un fel de descoperiri "incidentale și flagrante", dar cu toate acestea, abordarea codului nu e cea mai corectă și nicidecum cea mai pusă la adăpost de discuții. Cred că în asemenea situații pe baza informațiilor obținute, din momentul în care Y divulgă informații incriminatorii trebuie dispusă o nouă măsură de interceptare față de acesta. Măsura se impune deoarece acesta nu mai e un simplu interlocutor ci devine un suspect. Și de vreme ce codul permite posibilitatea ca în situații de urgență și temeinic justificate, procurorul să poată da curs unei "autorizații temporar" ce nu poate depăși 48 de ore (art. 91² alin.(2) CPP) ⁵⁷, nu cred că există impedimente reale pentru disponerea măsurii și față de Y.

C. Interceptarea convorbirilor dintre avocat – client

Dreptul secretului profesional al avocatului ar trebui protejat cu precădere într-un stat modern. Cu toate acestea, art. 91¹ alin. (6) CPP ne spune că o convorbire între o persoană, X, și avocatul său nu poate fi folosită într-un proces penal decât dacă există informații conform cărora avocatul s-ar putea face vinovat de o infracțiune ce permite interceptarea. *Cred că această prevedere conține o anchetă ce precede apariția unei suspiciuni penale.* Adică, în aceste cazuri, avocatul beneficiază de o oarecare suspiciune prezumată de legiuitor, în loc să beneficieze de protecția secretului profesional. Dacă există suspiciuni temeinice legate de activitatea penală a unui avocat, organele competente nu au decât să desfășoare *direct față de acesta* ancheta la care sunt îndreptățite și obligate, în virtutea rolului activ.

*Ca atare, consider că discuțiile dintre un avocat și clientul său nu trebuie niciodată interceptate, căci secretul avocatului include și dreptul la apărare a celui acuzat*⁵⁸. *Curtea tinde să ofere avocatului un privilegiu al confidențialității atâta vreme cât acesta este legat de secretul profesional, căci o persoană trebuie să poată consulta fără opreliști un avocat.* Fără să mai detaliez, consider că prevederile codului, anterior modificării din 2006, care interziceau interceptările dintre avocat și partea pe care o reprezintă erau mai inspirate și corecte. Acestea trasau mai bine și direcția Curții care tinde să ofere o protecție din ce în ce mai sporită în domeniu, plecând de la o premisă conform căreia, *confidențialitatea avocatului trebuie să prevaleze în fața unei eventualități*⁵⁹!

6. Concluzie

Consider normal că privită din perspectivă statală, aceasta ar trebui să beneficieze de o captare a informațiilor mai facilă și rapidă. Până în prezent, serviciile secrete au se pare o libertate aproape nemărginită în această materie, ceea ce nu e normal. Deși, puterea executivă are un interes major sau primordial în protecția siguranței sale, *consider că un control al unui judecător se impune obligatoriu și în această situație*, fără a se putea pretinde că se compromite ideea de siguranță națională. Statul are oricum libertatea de a-și impune o reglementare specială, care să îi fie favorabilă. Fie și așa, consider că *tot numai un judecător trebuie să dispună interceptarea convorbirilor telefonice indiferent de situația concretă vizată.*

7. Prevederi comparate cu Noul Cod de Procedură Penală⁶⁰

Noul cod oferă în premieră o definiție a *tehnicilor speciale de supraveghere* și în speță, a *interceptărilor convorbirilor sau a comunicărilor* în art. 138⁶¹ ceea ce reprezintă un punct în plus pentru legislația procesuală.

A. Disponerea interceptărilor și a înregistrărilor

Noul cod prevede în art. 139 următoarele:

”(1) Supravegherea tehnică se dispune de judecătorul de drepturi și libertăți⁶² atunci când sunt îndeplinite următoarele condiții:

a) există o suspiciune rezonabilă cu privire la pregătirea sau săvârșirea unei infracțiuni prevăzute în alin. (2);

b) măsura este necesară și proporțională cu restrângerea drepturilor și libertăților fundamentale, date fiind particularitățile cauzei, importanța informațiilor ori a probelor ce urmează a fi obținute sau gravitatea infracțiunii;

c) probele sau localizarea și identificarea suspectului sau inculpatului nu ar putea fi obținute în alt mod sau obținerea lor ar presupune dificultăți deosebite ce ar prejudicia ancheta ori există un pericol pentru siguranța persoanelor sau a unor bunuri de valoare.

(2) Supravegherea tehnică se poate dispune în cazul infracțiunilor contra securității naționale prevăzute de Codul penal și de alte legi speciale (...).”

Pe cale de consecință, din perspectiva dispunerii măsurilor de supraveghere, NCPP este neechivoc și *impune întrunirea cumulativă a celor trei condiții de mai sus (suspiciunea rezonabilă, proporționalitatea ingerinței, cât și disponerea măsurii ca ultima ratio)*. Mai mult, doar judecătorul de drepturi și libertăți este îndreptățit să dispună aceste măsuri. Consider că textul de lege amintit este destul de clar și exprimă intenția neechivocă a legiuitorului de a abroga tacit orice text special de lege care prevede posibilitatea unui alt organ de a dispune aceste măsuri. *Aceasta este o reiterare și o dovadă a faptului că cele expuse mai sus referitoare la abrogarea mențiunilor din legi speciale a fost făcută de facto, chiar prin publicarea legii nr. 281/2003.*

B. Efectuarea interceptărilor și a înregistrărilor

Actualul art. 91² prevede clar că procurorul trebuie să procedeze la aceste procedee de supraveghere sau să delege aceste atribuții organului de cercetare penală⁶³. Alte organe nu pot efectua aceste procedee în scopul obținerii de probe și dacă o fac, acestea trebuie excluse pe temeiul art. 64 alin. (2) CPP.

Noua reglementare însă aduce o modificare substanțială prin art. 142 NCPP care permite punerea în executare a mandatului de supraveghere de către procuror, organul de cercetare penală, ofițeri specializați din cadrul poliției ori alte organe specializate ale statului. Este evident că alte organe specializate reprezintă organele serviciilor secrete ale României, destul de numeroase de alt fel⁶⁴. În ce măsură este acest lucru benefic pentru bunul mers al justiției rămâne de văzut în viitor.

Strict din perspectiva înfăptuirii justiției și a obținerii de probe este important faptul că această măsură se poate dispune doar în urma autorizării unui judecător. Pe cale de consecință, efectuarea în concret a acestor măsuri de către aceste organe specializate ale statului este în regulă atâta vreme cât ele nu au posibilitatea efectuării acestora în mod discreționar.

Totuși, din perspectiva democratică îmi mențin rezerve extrem de serioase în privința posibilității imixtiunii în actul de justiție a unor organe pur administrative, subordonate puterii de stat, adică a puterii politice aflate la conducere. Procurorul, într-un stat de drept trebuie să fie independent și nesubordonat puterii politice. Pe cale de consecință, ar fi mult mai echitabil ca doar acesta și lucrătorii operativi din subordinea sa să fie abilitați să efectueze aceste operațiuni, nu și organe subordonate puterii executive.

Mergând puțin mai departe, putem să ne imaginăm că de vreme ce există echipament de interceptare la aceste servicii specializate, ele pot proceda în acest sens fără autorizarea judecătorului atunci când "statul are maximă nevoie". Evident că respectivele informații nu vor putea fi folosite într-un proces penal pentru că sunt ilegale dar ne putem imagina situații în care scopul acestora nu e nicidecum obținerea de probe. Și în contextul în care cel / cei interceptați nici nu știu că sunt supravegheați, nu se poate pune problema unui eventual remediu procesual. Pe lângă încălcarea dreptului la intimitate, aceste cazuri pot aduce și alte vătămări mult mai grave persoanelor interceptate. Pe cale de consecință, tranșarea extrem de clară a competențelor serviciilor secrete din România se impune.

C. Durată

Noul cod prevede că măsura se poate dispune pe 30 de zile (art. 140 alin. (1)) și poate fi prelungită dar fără a depăși un an de zile (art. 144 alin. (3)).

D. Obligația de informare

Noul cod prevede în premieră, în art. 145 că procurorul are obligația de a informa în termen de 10 zile după încetarea măsurii de supraveghere tehnică, persoanele care au fost vizate de aceste măsuri.

E. Alte probleme

Din păcate noua reglementare rămâne tributară interceptărilor "în cadrul urmăririi penale" față de diferențierea in rem, in personam, cât și a problemei interceptărilor dintre avocat și client. Pe cale de consecință, cele expuse anterior vor fi valabile pentru viitoarea reglementare.

III. CONTROLUL ȘI CENZURA CORESPONDENȚEI SCRISE

1. Introducere

Correspondența scrisă e fără doar și poate sensul primordial pe care l-a avut Convenția în vedere. Cu toate acestea, efectul util recunoscut de Curte a dat noțiunii autonome de "correspondență" noi valențe, odată cu apariția diferitelor modalități de comunicare la distanță.

Correspondența scrisă se referă în principiu la două situații: 1. cea scrisă în format fizic și 2. cea electronică. *Ambele variante ar trebui să se bucure de aceeași protecție*, întrucât ce se protejează nu e un mijloc tehnic, ci secretul corespondenței. S-a afirmat just, atât de Curte, cât și de doctrină, că *supravegherea secretă a cetățenilor săi este o caracteristică a unui stat polițienesc și nu trebuie tolerată decât atunci când toate condițiile clauzei justificative din alin.(2) al art. 8 sunt îndeplinite cumulativ. Protecția impusă corespondenței este aceeași pentru toate domeniile în care se realizează*⁶⁵: *ingerințele sunt permise în măsura unei legi accesibile*⁶⁶, *edictate în termeni suficienți de clari, însoțită de garanții împotriva aplicărilor arbitrare și necesară într-o societate democratică pentru salvagardarea unuia dintre scopurile enunțate în clauza justificativă din alin.(2) al art. 8*⁶⁷.

2. Hotărâri CEDO în materie

Există numeroase hotărâri – care consfințesc regulile edictate din materia interceptărilor telefonice asupra corespondenței scrise – care se aplică corespunzător. *Regula de fapt trebuie privită în sens invers căci la început s-a pus problema corespondenței scrise și ulterior a telefoanelor*. Fără să mai detaliez subiectul cu prezentarea exhaustivă a unor hotărâri fac apel la hotărârea Curții împotriva Regatului Unit (*Taylor-Sabori*) ca fiind cea mai relevantă.

3. Legislație internă

Legea noastră constituțională tratează inviolabilitatea corespondenței în articolul 28. Deoarece art. 28 nu prevede excepții de la inviolabilitatea corespondenței, am putea fi tentați să credem că acestea nu sunt permise, fapt evident fals. Excepțiile trebuie raportate la art. 53 din Constituție.

Analizând articolele 91¹ și 98⁶⁸ din codul de procedură penală observăm o "bifurcație" din punct de vedere procedural:

a. *Correspondența electronică e guvernată de art. 91¹-91³ din cod*. Ca atare, situația prezentă e identică din toate perspectivele cu cele studiate în secțiunea interceptărilor telefonice, împreună cu discuțiile dezvoltate acolo.

b. *Corespondența fizică e guvernată de art. 98 din cod*⁶⁹. Acesta se referă la scrisori, telegrame, oricare altă corespondență cât și alte obiecte trimise sau primite de către învinuit sau inculpat pe nume propriu sau adresate acestuia indirect.

Codul de procedură e neclar, întrucât în art. 91¹ guvernează "orice mijloc electronic de comunicare" în timp ce telegramele⁷⁰ sunt guvernate totuși de art. 98 (deși reprezintă o comunicare la distanță). Deși nu mai prezintă utilitate practică, datorită abandonării telegrafiei, cred totuși că o lege clară se impune pentru a nu crea confuzii. În plan practic, dacă interpretăm dispozițiile codului actual *ad litteram*, se observă că în timp ce interceptarea comunicării electronice se poate dispune doar pentru o perioadă de timp de maxim 30 de zile, cu posibilitate de prelungire până la durata maximă de 120 de zile, corespondența în format fizic nu e limitată din perspectiva dispunerii în timp⁷¹. O asemenea abordare ar deschide calea supravegherii continue a unei persoane – pe perioade nedeterminate – fapt automat considerat de Curte ca fiind contrar art. 8 ConvEDO⁷². Impunerea nemărginită în timp nu e niciodată necesară într-o societate democratică. Nu mai insist asupra acestui aspect și consider existența controlului unui judecător compliantă cu efectivitatea unui control împotriva dispunerilor arbitrare.

4. Probleme speciale

A. Disponerea măsurii în cadrul urmăririi penale.

A.1 În primul rând, *textele exclud posibilitatea aplicării măsurii în afara oricărui cadru procesual, cât și a actelor premergătoare.*

A.2 Ținând cont că ceea ce se protejează este identic în ambele cazuri – secretul corespondenței – doar forma concretă de realizare a acesteia diferă, aceeași problemă a dispunerii măsurii în cadrul unei urmăriri penale in rem sau in personam se impune și aici.

B. Reținerea corespondenței de către organe speciale – o supraveghere secretă în afara controlului judecătoresc?

Din păcate aceeași problemă semnalată în cazul interceptărilor telefonice este incidentă și aici. Art. 13 din legea siguranței naționale⁷³ prevede că procurorul poate da curs organelor speciale (SRI) să "caute informații, documente sau înscrisuri pentru a căror obținere este necesar accesul într-un loc, la un obiect sau la *deschiderea unui obiect*". Este cert că în speță e vorba de interceptarea corespondenței scrise, cât și a ridicării de obiecte din domiciliul unei persoane,

examinarea și extragerea informațiilor de pe acestea "prin orice procedee", fără un control al unui judecător. Aceste procedee nu sunt exemplificate și nu se oferă nicio informație în privința drepturilor concrete ale acestui serviciu specializat.

Totuși, consider că de vreme ce legea de modificare a codului de procedură penală nr. 281 / 2003 a impus autorizarea motivată a judecătorului și în cazul de față⁷⁴, procurorul nu mai are prerogativa de a dispune aceste măsuri. Precum am arătat mai sus, consider că această mențiune din legea de modificare a codului a abrogat tacit prevederile speciale ce permiteau luarea acestor măsuri din partea procurorului.

C. *Obligația de a remite obiecte și înscrisuri impusă de cod "oricărei persoane" – se poate impune și asupra celui acuzat?*

C.1 Art. 97 din codul de procedură penală impune "oricărei persoane fizice sau juridice" să predea obiecte sau înscrisuri ce pot servi ca mijloc de probă pentru cauza penală. Fără să încerc să demontez utilitatea textului, consider că acesta poate ridica probleme din perspectiva acuzatului de a beneficia de prezumția de nevinovăție⁷⁵. *Prezumția amintită oferă celui acuzat dreptul la tăcere și privilegiul contra autoincriminării ("dreptul oricărei persoane de a tăcea și a nu fi obligată să contribuie la propria incriminare")*⁷⁶. În acest sens, merită amintită hotărârea Funke⁷⁷ de la CEDO, care a edictat că măsura impusă de autoritățile franceze de a amenda reclamantul pentru fiecare zi de neprezentare a unor documente, în scopul obținerii unor informații neverificate asupra cărora exista doar o bănuială, reprezintă o încălcare a art. 6. Dacă în speță era vorba de o amendă pentru nesupunerea la obligația de prezentare a materialelor cerute, în dreptul român problema e mult mai serioasă. Aceasta deoarece "reținerea sau distrugerea de înscrisuri"⁷⁸ este prevăzută de legea penală cu o pedeapsă cu închisoarea de la 6 luni la 3 ani conform art. 272 din codul penal⁷⁹. Nu e exclus ca autoritățile, din exces de zel, să aplice art. 272 CP în cazurile în care privilegiul împotriva autoincriminării ar trebui respectat.

C.2 O problemă și mai fină se poate pune în cazul unui martor dintr-un proces penal căruia i se impune această obligație⁸⁰. Dacă respectivele obiecte sau înscrisuri îl incriminează pe acesta, este el obligat la predarea lor în ciuda privilegiului la autoincriminare? Merită amintit doar că autoritățile unui stat au *obligația de informare imediată* a persoanei ce devine suspectată oficial de comiterea unei fapte, cât și de comunicare a drepturilor acesteia. *Astfel, ne putem imagina că unui martor suspectat de fapte penale pot să i se ceară anumite documente fără a fi acuzat, în speranța obținerii unor probe de incriminare.* Ce se întâmplă în aceste cazuri?

Desigur, legea română nu pune în discuție problema atât de departe, dar discuția se pretează întrucât *privilegiul împotriva autoincriminării impune legiuitorului să nu sancționeze refuzul de a coopera*⁸¹.

D. Controlul și cenzura corespondenței acuzațiilor sau a deținuților

Controlul acesta este o problemă reală. Curtea consideră că acest control se poate realiza având un scop legitim doar pentru menținerea disciplinei în penitenciar⁸². De aici decurg următoarele exigențe:

D.1 Retinerea corespondenței, cât și cenzura ei (în sens propriu) este interzisă căci nu are nimic de-a face cu ordinea în penitenciar și este specifică unui stat "ce supraveghează". Urmând raționamentul Curții, *corespondența deținutului cu instituțiile statului, cu avocatul, cât și cu instituțiile internaționale nu are nicio rațiune să fie cenzurată, de vreme ce aceasta nu are cum să ascundă obiecte interzise în penitenciar și nicidecum să aducă atingere disciplinei din penitenciar*⁸³. Din contră, corespondența poate releva abuzuri din partea conducerii penitenciarului⁸⁴. Referitor la corespondența cu aceste organe, exigența impusă de dreptul nostru din 2006 încoace este identică⁸⁵ cu cea a Curții.

D.2 Controlul corespondenței personale a deținutului – nu poate fi acceptat decât sub aspectul ascunderii de obiecte interzise sau periculoase în colet sau scrisoare. De aceea, deschiderea corespondenței se poate justifica doar pentru căutarea obiectelor în cauză și fără a se aduce atingere secretului corespondenței deci fără citirea conținutului corespondenței. În acest sens, legea amintită prevede respectarea acestor exigențe. Aceasta edictează în art. 45 alin.(3) că "*în scopul prevenirii introducerii în penitenciar, prin intermediul corespondenței, a drogurilor, substanțelor toxice, explozibililor sau a altor asemenea obiecte a căror deținere este interzisă, corespondența poate fi deschisă, fără a fi citită, în prezența persoanei condamnate.*" Următoarele alineate ale art. 45 enunță că *atunci când există motive temeinice cu privire la săvârșirea unei infracțiuni, corespondența se va reține, cel vizat fiind înștiințat de măsură.* Deschiderea și reținerea corespondenței, potrivit acestei proceduri se poate face numai pe baza dispozițiilor emise, *în scris și motivat, de către judecătorul delegat pentru executarea pedepselor privative de libertate.*

*Curtea merge și mai departe pentru a preveni abuzuri statale, spunând că acesta are obligația de a furniza deținutului cele necesare pentru corespondență*⁸⁶ *cât și obligația pozitivă de a asigura ajungerea corespondenței la deținut*⁸⁷.

5. Concluzie

Consider că exigențele impuse de Curte sunt clare. *Orice abatere de la inviolabilitatea secretului corespondenței trebuie să fie necesară într-o societate democratică, proporțională cu scopul legitim vizat și prevăzută de o lege clară. De asemenea, un control al unui judecător se impune.*

6. Prevederi comparate cu Noul Cod de Procedură Penală

Noul cod rămâne tributar structurii bipartite a corespondenței, în cea electronică și cea scrisă în format fizic. Cu toate acestea, din fericire, diferențierile expuse mai sus cu ocazia analizei legii actuale nu se mai impun și aici.

Aceasta deoarece, în primul rând, corespondența scrisă se poate reține, preda și percheziționa *doar cu acordul judecătorului de drepturi și libertăți* (art. 147 alin. (1) NCPP). În al doilea rând, pentru a recurge la acest procedeu trebuie întrunite cumulativ trei condiții: *să existe o suspiciune rezonabilă cu privire la o infracțiune, ingerința să fie proporțională și în lipsa acesteia obținerea de probe să fie dificilă sau imposibilă* (art. 147 alin. (1) lit.a,b,c)⁸⁸. Iar în al treilea rând art. 147 prevede expres că reținerea, predarea și percheziția corespondenței se va face conform art. 140. Acesta impune dispunerea măsurii doar pe o perioadă de 30 de zile. În continuare, art. 147 alin. (9) raportat la art. 144 alin. (3) prevede că *durata maximă* a acestor măsuri nu poate depăși 1 an. De asemenea, și în cadrul acestei proceduri, există obligația procurorului de a comunica în termen de maxim 10 zile celui vizat de măsură despre cele petrecute.

De asemenea, noul cod modifică și prevederile referitoare la obligația de predare a obiectelor, înscrisurilor sau a datelor informatice. Art. 170 prevede expres că pentru a putea dispune predarea acestora e necesară *existența unei suspiciuni rezonabile cu privire la pregătirea sau săvârșirea unei infracțiuni, că aceasta se va dispune doar de judecătorul de drepturi și libertăți doar atunci când există temeiuri a se crede că respectivul obiect poate servi ca mijloc de probă*.

Din păcate, unica problema care rămâne identică și în viitoarea reglementare o reprezintă cea referitoare la corespondența avocat – client, care poate fi violată în continuare în exact aceleași condiții ca și convorbirile telefonice⁸⁹. Pentru a nu fi repetitiv, fac mențiune la cele expuse cu ocazia tratării acelei probleme, criticând decizia legiuitorului.

BIBLIOGRAFIE SELECTIVĂ

I. Tratate sau monografii

1. **BÎRSAN, Corneliu** *Convenția europeană a drepturilor omului, Comentariu pe articole. Vol.I. Drepturi și libertăți*, Editura C.H.Beck, București 2005.
2. **CHIRIȚĂ, Radu** *Convenția europeană a drepturilor omului. Comentarii și explicații. Ediția 2-a*, Editura C.H.Beck, București 2008.

3. **CHIRIȚĂ, Radu** *Curtea Europeană a Drepturilor Omului, Culegere de hotărâri 2003*, Editura C.H.Beck, București 2007.
4. **CHIRIȚĂ, Radu** *Curtea Europeană a Drepturilor Omului, Culegere de hotărâri 2002*, Editura C.H. Beck, București 2007.
5. **DELEANU, Ion** *Instituții și proceduri constituționale – În dreptul român și comparat*, Editura C.H.Beck, București 2006.
6. **IONESCU, Diana** *Procedură penală, Parte generală, Sinteze și spețe*, Editura Sfera Juridică Cluj-Napoca 2007.
7. **NEAGU, Ion** *Tratat de procedură penală. Partea generală. Ediția 2-a, revizuită și adăugită*, Editura Universul Juridic, București 2010.
8. **NEAGU, Ion** *Tratat de procedură penală. Partea specială. Ediția 2-a, revizuită și adăugită*, Editura Universul Juridic, București 2010.
9. **RENUCCI, Jean-Francois** *Tratat de drept european al drepturilor omului*, Editura Hamangiu, București 2009.
10. **STRETEANU, Florin** *Drept Penal. Parte generală*, Editura Rosetti, București 2003.
11. **UDROIU, Mihail** *Procedură Penală. Parte generală. Parte specială*, Editura C.H.Beck, București 2010.

II. Articole

1. **APOSTOL, Dan; BĂRBĂCIORU, Tiberiu** *Interceptările și înregistrările audio și video în situații speciale*, Revista de Drept Penal, Numărul 1 din 2009.
2. **HĂRĂSTĂȘANU, Angela** *Interceptarea și înregistrarea convorbirilor sau comunicărilor*, Revista de Drept Penal, Numărul 2 din 2005.
3. *Controverse referitoare la interceptarea telefonică*, Noua Revistă de Drepturile Omului, Centru de Studii Internaționale, Numărul 1 din 2006.

III. Hotărâri sau decizii CEDO (în ordinea invocării)

1. **CEDO, hot. Matheron c. Franța.**
2. **CEDO, hot. Malone c. UK din 1984.**
3. **CEDO, hot. Taylor-Sabori c. UK.**
4. **CEDO, hot. Rotaru c. România.**
5. **CEDO, hot. Craxi c. Italia.**
6. **CEDO, hot. A c. Franța.**
7. **CEDO, hot. Amann c. Elveția.**
8. **CEDO, hot. Kruslin c. Franța.**

9. **CEDO**, hot. *Valenzuela Contreras c. Spania*.
10. **CEDO**, hot. *Copland c. UK*.
11. **CEDO**, hot. *Privind afacerea lingvistică belgiană c. Belgia*.
12. **CEDO**, hot. *Powell și Rayner c. UK*
13. **CEDO**, hot. *Dumitru Popescu c. România (No.2)*.
14. **CEDO**, hot. *Pantea c. România*.
15. **CEDO**, hot. *Klass c. Germania*.
16. **CEDO**, hot. *Schenk c. Elveția*.
17. **CEDO**, hot. *Lambert c. Franța*.
18. **CEDO**, hot. *Vasilescu c. România*.
19. **CEDO**, hot. *Huvig c. Franța*.
20. **CEDO**, hot. *Deweer c. Belgia*.
21. **CEDO**, hot. *S c. Elveția*.
22. **CEDO**, hot. *Messina c. Italia (No.3)*.
23. **CEDO**, hot. *Antunes Rocha c. Protugalia*.
24. **CEDO**, hot. *Lutz c. Germania*.
25. **CEDO**, hot. *Funke c. Franța*.
26. **CEDO**, hot. *A.B c. Olanda*.
27. **CEDO**, hot. *Puzinas c. Lituania*
28. **CEDO**, hot. *Cotleț c. România*
29. **CEDO**, hot. *Messina c. Italia (No.1)*.

IV. Decizii ale Curții Constituționale

1. **CC – Decizia Nr. 962 din 25 iunie 2009**, publicată în **M. Of.** nr. 563 din 13.08.2009.
2. **CC – Decizia Nr. 766 din 7 noiembrie 2006**, publicată în **M. Of.** nr. 25 din 16.01.2007.

* Sergiu PETRIȘOR, Masterand, "Științe Penale și Criminalistică" – Facultatea de Drept, Universitatea "Babeș-Bolyai" Cluj-Napoca; sergiupetrisor@yahoo.com

¹ Pentru detalii privitoare la înființarea, istoria și evoluția Curții, cât și impactul practic al existenței acesteia, a se vedea **Radu Chiriță**, *Convenția europeană a drepturilor omului. Comentarii și explicații. Ediția 2-a*, Editura C.H. Beck, București 2008, pag. 5-48.

² Art. 8 - **Dreptul la respectarea vieții private și de familie:**

"1. Orice persoană are dreptul la respectarea vieții sale private și de familie, a domiciliului și a corespondenței sale.

2. Nu este admisă ingerința unei autorități publice în exercitarea acestui drept decât dacă aceasta este prevăzută de lege și constituie, într-o societate democratică, o măsură necesară pentru securitatea națională, siguranța publică, bunăstarea economică a țării, apărarea ordinii și prevenirea faptelor penale, protecția sănătății, a moralei, a drepturilor și a libertăților altora.”
- ³ J. Velu, R. Ergec, *La Conventioneuropenne des droits de l’homme*, Editura Bruylant, Bruxelles, 1990 apud. R. Chiriță, op. cit., pag. 11.
- ⁴ Se face distincție între viața privată și viața publică. În acest sens, a se vedea R. Chiriță, op. cit., pag. 433.
- ⁵ CEDO, hot. *Matheron c. Franța*; CEDO, hot. *Malone c. UK din 1984*.
- ⁶ CEDO, hot. *Taylor-Sabori c. UK*.
- ⁷ CEDO, hot. *Rotaru c. România*.
- ⁸ Consider mai fericită abordarea Curții de a nu defini noțiunea de *corespondență*. Astfel, textul permite o interpretare evolutivă mai facilă a acesteia.
- ⁹ Ion Deleanu, *Instituții și proceduri constituționale – În dreptul român și comparat* – ,Editura C.H. Beck, București 2006, pag. 135, paragraf. 53.
- ¹⁰ Pentru detalierea procedurii prevăzute de legea internă în art. 91¹ – 91³ a se vedea Diana Ionescu, *Procedură penală, Parte generală, Sinteze și spețe*, Editura Sfera Juridică Cluj-Napoca 2007, pag. 223 ș. urm, I. Neagu, *Tratat de procedură penală. Partea generală. Ediția 2-a, revizuită și adăugită*, Editura Universul Juridic, București 2010, pag. 488-503.
- ¹¹ Codul de procedură penală, Legea siguranței naționale, Legea de organizare și funcționare SRI, Legea de organizare și funcționare DIICOT și DNA ș.a.
- ¹² CEDO, hot. *Craxi c. Italia*. R. Chiriță, *Curtea Europeană a Drepturilor Omului, Culegere de hotărâri 2002*, Editura C.H. Beck, București 2007, pag. 126.
- ¹³ CEDO, hot. *A c. Franța*.
- ¹⁴ În doctrină dreptul la intimitate și dreptul la viață privată se întâlnesc de multe ori ca și sinonime. Deși există diferență între cele două exprimări, le voi folosi și eu ca și sinonime căci discuția nu prezintă utilitate practică.
- ¹⁵ CEDO, hot. *Malone c. UK din 1984*.
- ¹⁶ CEDO, hot. *Amann c. Elveția*.
- ¹⁷ CEDO, hot. *Kruslin c. Franța*.
- ¹⁸ CEDO, hot. *Valenzuela Contreras c. Spania*.
- ¹⁹ CEDO, hot. *Copland c. UK*.
- ²⁰ *Obligațiile pozitive presupun obligația statelor de a dopta măsurile necesare și adecvate pentru a proteja drepturile persoanelor asupra cărora își exercită jurisdicția*. În acest sens, CEDO, hot. *Privind afacerea lingvistică belgiană c. Belgia* (Case ”Relating to certain aspects of the laws on the use of languages in education c. Belgium”); CEDO, hot. *Powell și Rayner c. UK*.
- ²¹ CEDO, hot. *Dumitru Popescu c. România*, aprilie 2007. Pentru tratarea întregii probleme a se vedea și http://www.avocatnet.ro/content/articles/id_10626/Hotararea-CEDO-in-Cauza-Dumitru-Popescu-impotriva-Romaniei.html, 24 noiembrie 2011 ora 22:00.
- ²² CEDO, hot. *Pantea c. România*. Curtea afirmă că în dreptul român, procurorul nu se bucură de statutul de ”magistrat independent” de puterea executivă.
- ²³ Publicată în M. Of. 163 din 7 august 1991.

²⁴ CEDO, hot. *Klass c. Germania*.

²⁵ CEDO, hot. *Schenk c. Elveția*.

²⁶ CEDO, hot. *Lambert c. Franța, 1994*.

²⁷ Hotărârea este de asemenea tratată în C. Bîrsan, *op. cit.*, pag. 655-657, paragraf. 247-256.

²⁸ *Pe de-o parte discuția este puțin sofisticată întrucât Curtea nu se pronunță cu privire la legislația națională dar o compară cu reglementările și deciziile sau hotărârile Curții. Pe de altă parte, Curtea poate cere reexaminarea procedurilor interne în anumite cazuri de condamnare a statelor. Mai mult, este recunoscută posibilitatea revizuirii legislației interne, cel puțin prin pârghiile existente la nivel politic, acest lucru putându-se întâlni în cazurile în care o hotărâre "demontează absolut" un stat cu privire la încălcarea unui drept convențional. Acest lucru este și mai pregnant în cazul hotărârilor pilot.*

²⁹ CEDO, hot. *Vasilescu c. România*. Curtea menționează că în România, doar judecătorul poate fi considerat ca fiind un "magistrat" în înțelesul art. 6 din ConvEDO și că doar el este cel menit să impună anumite măsuri procesuale. www.echr.coe.int – secțiunea *În drept*, *Capitolul I punctul B, numărul 40 și 41*.

³⁰ Republicat în M. Of. nr. 78 din 30 aprilie 1997, cu completările și actualizările de rigoare.

³¹ 91¹ CPP – "Interceptarea și înregistrarea convorbirilor sau comunicărilor efectuate prin telefon ori prin orice mijloc electronic de comunicare se realizează cu autorizarea motivată a judecătorului, la cererea procurorului care efectuează sau supraveghează urmărirea penală..."

³² În acest sens, CEDO, hot. *Amann c. Elveția*; hot. *Kruslin c. Franța*; hot. *Huvig c. Franța*, hot. *Dumitru Popescu c. România* ș.a.

³³ *Monitorul Oficial*, nr. 33 din 3 martie 1992.

³⁴ *Monitorul Oficial*, nr. 163 din 7 august 1991.

³⁵ Codul de procedură penală nu definește separat această etapă, ci face referire la posibilitatea efectuării unor acte premergătoare, cât și a folosirii de "investigatori sub acoperire" în cadrul acestora, în scopul începerii urmăririi penale. În acest sens – Art. 224 CPP ș. urm. Pentru detalii, I. Neagu, *Tratat de procedură penală. Partea specială. Ediția 2-a, revizuită și adăugită*, Editura Universul Juridic, București 2010, pag. 98-105.

³⁶ CEDO, hot. *Deweert c. Belgia*.

³⁷ CC – Decizia 962 din 25 iunie 2009, Publicată în M. Of. 563 din 13.08.2009.

³⁸ Situația nu e atât de simplă în cazul folosirii investigatorilor sau a informatorilor în spații ce alcătuiesc domiciliul persoanei vizate sau a domiciliului altor persoane ce intră în sfera vieții private (lato sensu) a celui supravegheat și în care se află acesta, fără niciun control ulterior al unui judecător.

³⁹ Angela Hărăstășeanu, *Interceptarea și înregistrarea convorbirilor sau comunicărilor*, Revista de Drept Penal Nr. 2 din 2005, pag. 69-74.

⁴⁰ CC – Decizia Nr. 766 din 7 noiembrie 2006, publicată în M. Of. nr. 25 din 16.01.2007.

⁴¹ *Controverse referitoare la interceptarea telefonică*, Noua Revistă de Drepturile Omului, Centru de Studii Internaționale, Numărul 1 din 2006 pag. 138-143.

⁴² Pentru argumente temeinice per a contrario considerațiilor SRI, Comentariul Fundației pentru o Societate Deschisă din cadrul aceluiași articol, pag. 143-146.

⁴³ Legea Nr. 535 din 25 noiembrie 2004, M. Of. Nr. 1161 din 8 decembrie 2004.

⁴⁴ "Situatiile prevăzute la art. 3 constituie temei legal pentru a se solicita procurorului, în cazuri justificate, cu respectarea prevederilor Codului de procedură penală, autorizarea efectuării unor acte, în scopul culegerii de informații, constând în: interceptarea comunicațiilor (...)"

⁴⁵ "Serviciul Român de Informații este autorizat să dețină și să folosească mijloace adecvate pentru obținerea, verificarea, prelucrarea și stocarea informațiilor privitoare la siguranța națională, în condițiile legii". Sintagma "în condițiile legii" se referă la legea siguranței naționale care impune respectarea prevederilor CPP.

⁴⁶ "În condițiile care constituie amenințări la adresa siguranței naționale (...) SRI-ul (...) solicită procurorului eliberarea mandatului prevăzut de art. 13 din legea privind siguranța națională."

⁴⁷ **Legea Nr. 508 din 17 noiembrie 2004 – M. Of. Nr. 1089 din 23 noiembrie 2004.**

⁴⁸ **OUG Nr. 43 din 4 aprilie 2002 – M. Of. Nr. 244 din 11 aprilie 2002.**

⁴⁹ Deși se tratează normele penale materiale, mai multe detalii referitoare la aceasta, **F. Streteanu**, *Drept Penal. Parte generală*, Editura Rosetti, București 2003, pag. 132 ș. urm.

⁵⁰ În același sens, a se vedea **Dan Apostol, Tiberiu Bărbăcioru**, *Interceptările și înregistrările audio și video în situații speciale*, Revista de Drept Penal Nr. 1 din 2009, pag. 119-124.

⁵¹ *Concluzia practică e oricum aplicarea art. 64 alin.(2) CPP*. Dar asta e numai o parte a problemei, căci ingerința în viața privată s-ar fi consumat deja. Faptul că aceste mijloace sau informații nu trebuie să fie capabile a sta în procesul penal, pe motiv de ilegalitate, nu cred că rezolvă problema de deplin întrucât o persoană trebuie să se bucure în principal de o protecție adecvată a drepturilor garantate de ConvEDO și Constituție.

⁵² **Curtea Constituțională**, prin decizia nr. 962 / 2009 consideră că interceptările nu se pot impune anterior urmăririi penale dar o dată începută aceasta, este irelevantă modalitatea acesteia (in rem sau in personam) – Extras din decizia Curții: "De altfel, interceptarea și înregistrarea convorbirilor pot fi dispuse, așa cum se prevede în alin.1 al art.91¹ din Codul de procedură penală, la cererea procurorului care efectuează ori supraveghează urmărirea penală, lată deci că administrarea unor astfel de mijloace de probă este plasată în cadrul primei faze a procesului penal, urmărirea penală putând fi începută, potrivit art.221 și 228 din Codul de procedură penală, atât in personam, cât și in rem."

⁵³ *Urmărirea penală in rem și in personam – I. Neagu, Tratat de procedură penală. Partea specială. Ediția 2-a, revizuită și adăugită*, Editura Universul Juridic, București 2010, pag. 108; **Mihail Udrouiu**, *Procedură Penală. Parte generală. Partea specială*, Editura C.H.Beck, București 2010, pag. 278.

⁵⁴ Mă refer la noțiunea autonomă a Curții Europene. Acuzația penală reprezintă orice comunicare din partea statului și a autorităților a suspiciunii care planează asupra persoanei – **CEDO, hot. Deweer c. Belgia**.

⁵⁵ **CEDO, hot. Deweer c. Belgia. R. Chiriță**, *Curtea Europeană a Drepturilor Omului, Culegere de hotărâri 1951-2001*, Editura C.H. Beck, București 2007, pag. 66.

⁵⁶ Art. 7 din Convenție impune ca o lege să respecte 4 exigențe fundamentale: 1. Lex scripta; 2. Lex certa; 3. Lex stricta; 4. Lex praevia. Pentru detalii exhaustive a se vedea și **R. Chiriță**, *op. cit.*, pag 398 – 412 cât și **F. Streteanu**, *op. cit.*, pag. 49-67.

⁵⁷ Probleme se pot pune în cazul în care mergem și mai departe cu discuția, privind dreptul lui Y de a nu se autoincrimina. Problemele de la punctul A.2 se pot pune și aici, privitor la urmărirea penală față de Y. Nu le reiau.

⁵⁸ Drept ce constituie o garanție majoră a drepturilor și libertăților fundamentale. **J.F. Renucci**, *op. cit.*, pag 289.

⁵⁹ **CEDO**, hot. S c. Elveția.

⁶⁰ Legea Nr. 135 din 1 iulie 2010 – publicată în **M.Of.** 486 din 15 iulie 2010.

⁶¹ Art. 138 alin. (2): "Prin interceptarea convorbirilor sau comunicărilor se înțelege interceptarea, accesul, monitorizarea, colectarea sau înregistrarea convorbirilor sau comunicărilor efectuate prin telefon, sistem informatic sau prin orice alt mijloc de comunicare, precum și înregistrarea datelor de trafic ce indică sursa, destinația, data, ora, dimensiunea, durata sau tipul comunicării efectuate prin telefon, sistem informatic sau prin orice alt mijloc de comunicare."

⁶² Judecătorul de drepturi și libertăți devine în Noul Cod de Procedură (NCP) "Organ Judiciar" de sine stătător - art. 30 NCP.

⁶³ Art. 91¹ CPP: "(1) Procurorul procedează personal la interceptările și înregistrările prevăzute la art. 91¹ sau poate dispune ca acestea să fie efectuate de organul de cercetare penală. (...)."

⁶⁴ 1. Serviciul Român de Informații (SRI), serviciul secret intern - <http://www.sri.ro/>. 2. Serviciul de Informații Externe (SIE), serviciul secret extern — subordonat Consiliului Suprem de Apărare a Țării (CSAT) - <http://www.sie.ro/>. 3. Direcția Generală de Informații și Protecție Internă (DGPII), serviciul secret al poliției - <http://www.dgpi.ro/>. 4. Serviciul de Telecomunicații Speciale (STS) — subordonat Consiliului Suprem de Apărare a Țării (CSAT) - <http://www.stsnet.ro/>. 5. Serviciul de Protecție și Pază (SPP) - <http://www.spp.ro/>.

⁶⁵ **CEDO**, hot. *Taylor-Sabori c. UK*. Protecția se oferă oricărui tip de comunicare între două persoane, indiferent de mijloacele tehnice utilizate pentru realizarea sa. **R. Chiriță**, *Curtea Europeană a Drepturilor Omului, Culegere de hotărâri 2002*, Editura C.H. Beck, București 2007, pag. 153.

⁶⁶ În lipsa unei legi, aceste măsuri nu pot fi impuse – **CEDO**, hot. *Messina c. Italia (No.3)*; **R. Chiriță**, *idem*, pag. 154.

⁶⁷ **J.F. Renucci**, *op. cit.*, pag. 284 parag. 196.

⁶⁸ (1) "Instanța de judecată, la propunerea procurorului, în cursul urmăririi penale, sau din oficiu, în cursul judecății, poate dispune ca orice unitate poștală sau de transport să rețină și să predea scrisorile, telegramele și oricare altă corespondență, ori obiectele trimise de învinuit sau inculpat, ori adresate acestuia, fie direct fie indirect." (2) "Măsura prevăzută în alin.(1) se dispune dacă sunt întrunite condițiile arătate în 91¹ alin.(1) și potrivit procedurilor acolo prevăzute."

⁶⁹ **OG Nr. 31 din 2002** privind serviciile poștale, aprobată, cu modificări și completări, prin Legea 642/2002, cu modificările ulterioare – publicată în **M. Of.** Nr. 87 din 1 februarie 2002. "Art. 4 - (1) Secretul trimiterilor poștale este inviolabil. (2) Reținerea, predarea sau deschiderea trimitărilor poștale este permisă numai în condițiile și cu procedura prevăzute de lege."

⁷⁰ Comunicare (scurtă) la distanță transmisă prin mijloace de telecomunicație electromagnetică.

⁷¹ Nici măcar acest lucru nu este clar, întrucât alin.(2) al art.98 edictează că: "Măsura prevăzută în alin.(1) se dispune dacă sunt întrunite condițiile arătate în art.91¹ alin.(1) și potrivit procedurii acolo prevăzute." Nu se enunță clar dacă procedura e strict cea prevăzută în alin.(1) al art 91¹ sau întreaga procedură de la art. 91¹.

⁷² Sancționată de Curte – **CEDO**, hot. *Antunes Rocha c. Protugalia*.

⁷³ Art.13 "Situațiile prevăzute la art. 3 constituie temei legal pentru a se solicita procurorului, în cazuri justificate, cu respectarea prevederilor codului de procedură penală, autorizarea efectuării unor acte, în scopul culegerii de informații, constând în: interceptarea comunicațiilor, căutarea unor informații, documente sau înscrisuri pentru a căror obținere este necesar accesul într-un loc, la un obiect sau deschiderea unui obiect; ridicarea și repunerea la loc a unui obiect sau document, examinarea lui, extragerea informațiilor pe care acestea le conțin, cât și înregistrarea, copierea sau obținerea de extrase prin orice procedee; instalarea de obiecte, înțreținerea și ridicarea acestora din locurile în care au fost depuse."

⁷⁴ Art. X. legea 281/2003: "Ori de câte ori alte legi prevăd dispoziții referitoare la disponerea de către procuror a luării, menținerii, revocării ori încetării măsurii arestării preventive, a liberării provizorii și a obligării de a nu părăsi localitatea, a măsurilor de siguranță prevăzute în art. 113 și 114 din Codul penal, a interceptării și înregistrării convorbirilor, a perchezițiilor, a reținerii și predării corespondenței și a obiectelor trimise de învinuit sau de inculpat ori adresate acestuia, se aplică, în mod corespunzător, dispozițiile prevăzute în art. I din prezenta lege."

⁷⁵ CEDO, hot. Lutz c. Germania.

⁷⁶ R. Chiriță, *Convenția europeană a drepturilor omului. Comentarii și explicații. Ediția 2-a*, Editura C.H. Beck, București 2008, pag. 347.

⁷⁷ CEDO, hot. Funke c. Franța.

⁷⁸ Adoptat prin legea 301 din 2004, intrată în vigoare la 1 septembrie 2009. Publicat în **M. Of.** Nr.575 din 29 iunie 2004 și republicat cu rectificare în **M. Of.** Nr. 303 din 12 aprilie 2005.

⁷⁹ Art. 272 CP: "Reținerea sau distrugerea unui înscris emis de un organ de urmărire penală, de o instanță de judecată sau de un alt organ de jurisdicție, ori împiedicarea în orice mod ca un înscris destinat unuia dintre organele sus-arătate să ajungă la acesta, când astfel de înscrisuri sunt necesare soluționării unei cauze, se pedepsește cu închisoare de la 6 luni la 3 ani."

⁸⁰ Textul codului prevede obligația "oricărei persoane", indiferent de calitatea procesuală. Ca atare, situația e plauzibilă în reglementarea actuală.

⁸¹ De asemenea, R. Chiriță, *op. cit.*, pag. 350-351.

⁸² CEDO, hot. A.B c. Olanda, R. Chiriță, *Curtea Europeană a Drepturilor Omului, Culegere de hotărâri 2002*, Editura C.H. Beck, București 2007, pag. 150.

⁸³ CEDO, hot. Puzinas c. Lituania, din 2002.

⁸⁴ În acest sens, CEDO, hot. Cotleț c. România. R. Chiriță, *Curtea Europeană a Drepturilor Omului, Culegere de hotărâri 2003*, Editura C.H. Beck, București 2007.

⁸⁵ **Legea 275** din 4 iulie 2006, privind executarea pedepselor și a măsurilor dispuse de organele judiciare în cursul procesului penal - publicată în **M. Of.** Nr. 627 din 20 iulie 2006, art.45 alin.(6).

⁸⁶ CEDO, hot. Cotleț c. România.

⁸⁷ CEDO, hot. Messina c. Italia (No.1).

⁸⁸ Art. 147 alin. (1) "Reținerea, predarea și percheziționarea trimerilor poștale se poate dispune de judecătorul de drepturi și libertăți (...) cu privire la scrisorile, trimiterile poștale sau obiectele trimise ori primite de suspect, inculpat, sau de orice altă persoană care este suspectată că primește sau trimite prin orice mijloc aceste bunuri de la suspect sau inculpat ori bunuri destinate acestuia dacă:

a) există o suspiciune rezonabilă cu privire la pregătirea sau săvârșirea unei infracțiuni;

b) măsura este necesară și proporțională cu restrângerea drepturilor și libertăților fundamentale, date fiind particularitățile cauzei, importanța informațiilor sau a probelor ce urmează a fi obținute sau gravitatea infracțiunii;

c) probele nu ar putea fi obținute în alt mod sau obținerea lor ar presupune dificultăți deosebite ce ar prejudicia ancheta, ori există un pericol pentru siguranța persoanelor sau a unor bunuri de valoare."

⁸⁹ Art. 147 alin. (2): "Este interzisă reținerea, predarea și percheziționarea corespondenței sau a trimerilor poștale, trimise ori primite în raporturile dintre avocat și suspectul, inculpatul sau orice altă persoană pe care acesta o apără, cu excepția situațiilor în care există date că avocatul săvârșește sau pregătește săvârșirea unei infracțiuni dintre cele prevăzute la art. 139 alin. (2)."